

О.О. ГОНЧАРЕНКО*(Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»,
м. Черкаси, Україна)*

Термінологічне забезпечення теорії фінансового посередництва: розвиток ключових понять

Метою статті є визначення сутності дефініцій «фінансовий інститут» і «фінансова установа», а також встановлення співвідношень між ними через призму специфіки діяльності фінансових посередників. Здійснено термінологічний та етимологічний аналіз дефініцій «посередник», «фінансовий посередник», «фінансовий інститут» та «фінансова установа». Обґрунтовано взаємозв'язок фінансових установ і фінансових інститутів. Виявлено, що в економічній літературі та наукових працях поняття «фінансовий посередник», «фінансовий інститут» і «фінансова установа» найчастіше ототожнюються. Доведено, що для фінансових установ посередництво є суттєвим, але не виключним напрямком діяльності. Запропоновано розглядати фінансові установи як юридичні особи, які надають одну чи декілька фінансових послуг, спрямованих на трансформацію власних і залучених коштів, як в інтересах клієнтів, так і у власних інтересах. Ідентифіковано фінансові інститути як сукупність економічних, соціальних, політичних, етичних, правових норм і вимог, які визначають діяльність фінансових установ.

Ключові слова: теорія фінансового посередництва, фінансовий посередник, фінансова установа, фінансовий інститут, фінансові послуги.

Е.А. ГОНЧАРЕНКО*(Черкаський учебно-научный институт ГВУЗ «Университет банковского дела»,
г. Черкасы, Украина)*

Терминологическое обеспечение теории финансового посредничества: развитие ключевых понятий

Целью статьи является определение сущности дефиниций «финансовый институт» и «финансовое учреждение», а также установление соотношений между ними через призму специфики деятельности финансовых посредников. Осуществлен терминологический и этимологический анализ дефиниций «посредник», «финансовый посредник», «финансовый институт» и «финансовое учреждение». Обоснованно взаимосвязь финансовых учреждений и финансовых институтов. Выявлено, что в экономической литературе и научных трудах понятия «финансовый посредник», «финансовый институт» и «финансовое учреждение» чаще всего отождествляются. Доказано, что для финансовых учреждений посредничество является существенным, но не исключительным направлением деятельности. Предложено рассматривать финансовые учреждения как юридические лица, оказывающие одну или несколько финансовых услуг, направленных на трансформацию собственных и привлеченных средств, как в интересах клиентов, так и в собственных интересах. Идентифицировано финансовые институты как совокупность экономических, социальных, политических, этических, правовых норм и требований, которые определяют деятельность финансовых учреждений.

Ключевые слова: теория финансового посредничества, финансовый посредник, финансовое учреждение, финансовый институт, финансовые услуги.

О.О. HONCHARENKO*(Cherkasy Educational and Scientific Institute of Banking University, Cherkasy, Ukraine)*

Terminology Support of Financial Intermediation Theory: Key Terms Development

The aim of the article is to determine the nature of definitions "financial institution" and "financial organization" as well as to establish relationships between them in the light of the specific activities of financial intermediaries. Terminological and etymological analysis of terms and definitions "intermediary", "financial intermediary", "financial institution" and "financial organization" were done. Relationship of financial institutions and

financial organizations was proved. We revealed that the concept of "financial intermediary", "financial institution" and "financial organization" is often identified in the economic literature and research papers. We proved that intermediation is essential for financial institutions, but not exclusive activities. A financial institution is regarded as a legal entity providing one or more financial services aimed at the transformation of its own and borrowed funds, both for clients and for their own benefit. Financial institutions were identified as a combination of economic, social, political, ethical and legal standards and requirements that determine the activities of financial institutions.

Keywords: *financial intermediation theory, financial intermediary, financial organization, financial institution, financial services.*

Постановка проблеми. Одним із невід’ємних показників розвитку економіки є стан розвитку фінансового посередництва, як вагомої складової трансформації заощаджень в інвестиції. Історично інститут фінансового посередництва виник з моменту поділу праці у сфері обслуговування кругообігу фінансових активів, поступово виокремлюючись у самостійний вид бізнесу. Фінансове посередництво знижує ризики операційного звуження ринку і бартеризацію господарського життя [20, с. 37].

На відміну від неокласичної теорії, яка розглядає процеси фінансування за умови існування досконалого ринку капіталів, теорія фінансового посередництва вивчає можливості зменшення операційних витрат, фінансових та інвестиційних ризиків, дефіцитів в інформаційному забезпеченні учасників недосконалого ринку капіталів (який існує насправді) шляхом активізації діяльності фінансових посередників [34].

Впродовж історичного розвитку теорія фінансового посередництва (погляди науковців) змінювалась під впливом зміни факторів суспільно-економічного відтворення, зберігаючи і розширюючи, при цьому, категоріальний апарат. Однак, сучасний розвиток наукових теорій повинен забезпечуватись однозначністю розуміння понять науковим співтовариством. Саме тому, важливим питанням теорії фінансового посередництва є чітке визначення дефініцій «фінансовий посередник», «фінансовий інститут» та «фінансова установа», а також окреслення їх особливостей та взаємозв’язку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми фінансового посередництва давно привертають увагу наукового співтовариства як в Україні, так і у всьому світі. Концептуальні засади даної теорії, пов’язані із детермінацією базових понять, розглядали такі вітчизняні науковці як: В.В. Корнеєв, В.В. Зимовець, С.П. Зубик, І.С. Каракулова, О.Л. Дорош, О.М. Гладчук, О.П. Сідельник, О.Є. Картамишева. Однак, можна констатувати відсутність єдності наукових поглядів щодо визначення, співвідношення та взаємозв’язку основоположних понять. Закордонні ж науковці, взагалі намагаються не акцентувати увагу на чіткій детермінації понять, а, здебільшого, використовують описовий характер відносин теорії фінансового посередництва [42, с. 689; 40, с. 320; 41; 38]. Однак, наявність чітко визначених понять є тією основою, що забезпечує однозначне розуміння інформації і її генераторами, і її споживачами, а, отже, зменшує ризики дискусійних непорозумінь.

Метою статті є визначення сутності дефініцій «фінансовий інститут» і «фінансова установа», а також встановлення співвідношень між ними через призму специфіки діяльності фінансових посередників.

Виклад основного матеріалу. В основу теорії фінансового посередництва покладено дослідження ролі та механізму функціонування фінансових посередників. Однак, сучасні підходи до визначення поняття «фінансового посередника» є досить різноманітними, що спричинено широким спектром надаваних ними фінансових послуг (табл. 1).

Таблиця 1

Поняття «фінансового посередника»

Автор	Визначення
1	2
А.Д. Чернявський	1) Фінансові організації, що надають у процесі здійснення операцій з цінними паперами посередницькі послуги: брокерські, дилерські, послуги з підписки; 2) організація, яка випускає фінансові зобов’язання і використовує надходження від їх продажу для придбання фінансових активів, що випускаються в обіг фізичними особами, товариствами, корпораціями, державними установами, а також іншими фінансовими посередниками [22, с. 272]
С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, М.І. Міщенко, С.В. Науменкова	Фінансові установи, які функціонують відповідно до законодавства та надають специфічні, притаманні кожній з цих груп фінансові послуги, спрямовані на трансформацію власних, залучених і запозичених грошових коштів, а також надання інших фінансових послуг (кредитування, інвестування, послуги техніко-посередницького характеру), з метою одержання прибутку. Фінансових посередників поділяють на: банки, небанківські фінансові інститути та технічні посередники [2, с. 454]

1	2
Н.В. Ткаченко	Спеціалізований професійний оператор фінансового ринку, який опосередковує рух фінансових ресурсів, залучаючи їх шляхом розміщення фінансових інструментів власного випуску серед індивідуальних інвесторів, як правило, власників заощаджень, та вкладаючи акумульовані таким чином кошти в різноманітні фінансові активи, тобто фінансовий посередник пропонує і реалізує фінансові послуги як особливий товар. Видами фінансових посередників в Україні є банківські установи, інститути спільного інвестування, страхові компанії, пенсійні фонди, компанії з управління активами, кредитні спілки, ломбарди та інші [31, с. 371]
О.П. Орлюк, Л.К. Воронова, І.Б. Заверуха	Інститути, що спеціалізуються на наданні фінансових послуг та опосередковують у своїй діяльності рух фінансових ресурсів шляхом їх залучення та вкладення мобілізованих ресурсів у різноманітні фінансові активи. Визначення терміна «фінансові посередники» збігається здебільшого із визначенням терміна «фінансові інститути» [26, с. 433]
С.В. Мочерний	Фінансово-кредитні інститути (банки, страхові компанії, пенсійні фонди та ін.), що акумулюють вільні грошові кошти фізичних та юридичних осіб, а також залучають їх на ринку позичкових капіталів через інвестиції в цінні папери й іншими методами [24, с. 6]
А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк	Сукупність фінансових установ, чії функції полягають в акумулюванні коштів громадян та юридичних осіб і подальшому їх наданні на комерційних засадах в розпорядженні позичальників [13, с. 311]
В.А. Конопліцький, Г.І. Філіна	Кредитно-фінансова установа (банк, кредитний союз, фонд) або фірма, що одержує грошові засоби, від своїх клієнтів та інвестує їх у виробництво і цінні папери [19, с. 352-353].
А.Т. Ковальчук	Юридична особа, що на підставі ліцензії (дозволу) здійснює визначену законодавством України комерційну (інвестиційні фонди та інвестиційні компанії), представницьку (довірчі товариства) або посередницьку (торговці цінними паперами, комерційні банки) діяльність стосовно обігу приватизаційних цінних паперів, або філія цієї юридичної особи [18, с. 264]
У.Ф. Шарп, Г.Дж. Александер, В.Дж. Бейли	Представляют собой организации, выпускающие финансовые обязательства (т.е. требования к себе) и продающие их в качестве активов за деньги [37, с. 9].
З. Боди, Р. Мертон	Фирмы, главная функция которых заключается в обеспечении клиентов финансовыми продуктами и услугами с большей эффективностью, чем они могли бы получить от своих непосредственных операций на финансовых рынках [5, с. 48-49]
Дж. К. Ван Хорн	Являются промежуточным звеном между конечными заемщиками и кредиторами, трансформируя прямые заявки в косвенные. Они покупают первичные ценные бумаги и в свою очередь эмитируют собственные [6, с. 37]
С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи	Это институт, стоящий между кредиторами и заемщиками. Занимая деньги от своего имени, он затем ссужает эти средства своим заемщикам [36, с. 480]
В.В. Корнєєв	Є спеціалізованими професійними операторами фінансового ринку – кредитно-інвестиційними установами, що пропонують та реалізують фінансові послуги як особливий товар на умовах провадження виключних і поєднаних видів діяльності [21, с. 14]
В.В. Зимовець, С.П. Зубик	Спеціалізовані інститути, що опосередковують рух фінансових ресурсів, залучаючи їх шляхом розміщення фінансових інструментів власного випуску (в тому числі виражених у формі цінних паперів) серед індивідуальних інвесторів та вкладаючи закумуляовані таким чином кошти в різноманітні фінансові активи [15, с. 4]
Ч. Дж. Вулфел	Учреждения, выступающие посредниками в процессе обмена, обеспечивая контакт между заемщиком и займодателем [7, с. 543]
І.С. Каракулова	Фінансові установи (банки та небанківські фінансові інститути), які функціонують у відповідності до законодавчої бази та надають специфічні, притаманні кожній з цих груп фінансові послуги, спрямовані на трансформацію власних, залучених і запозичених грошових коштів, а також надають інші фінансові послуги (кредитування, інвестування, послуги техніко-посередницького характеру) з метою одержання прибутку [16, с. 26]

1	2
О.Л. Дорош	Фінансові інститути, які акумулюють вільні грошові кошти економічних суб'єктів, розміщують їх на ринку позичкових капіталів у формі кредитів і вкладень у різноманітні цінні папери [10, с. 13]
О.М. Гладчук	Фінансові інститути, які акумулюють вільні грошові кошти економічних суб'єктів, розміщують їх на ринку позичкових капіталів у формі кредитів і вкладень у різноманітні цінні папери. У процесі своєї діяльності вони створюють нові вимоги і зобов'язання, які стають товаром на фінансовому ринку. Цей процес створення нових зобов'язань і обміну їх на зобов'язання інших контрагентів ринку становить основу і суть фінансового посередництва [8, с. 17]
О.П. Сідельник	Фінансові інститути, які акумулюють вільні грошові кошти економічних суб'єктів, розміщують їх на ринку позичкових капіталів у формі кредитів і вкладень у різноманітні цінні папери. У процесі своєї діяльності вони створюють нові вимоги і зобов'язання, які стають товаром на фінансовому ринку [30, с. 14]
О.Є. Картамишева	Небанківські фінансові установи і банки виступають фінансовими посередниками між кредиторами і позичальниками, між інвесторами та реципієнтами, самі виступають інвесторами, ефективно переміщуючи фінансові ресурси від одних суб'єктів цих відносин до інших [17, с. 31]
В.П. Унинець-Ходаківська, О.І. Костюкевич, О.А. Лятамбор	Інвестиційно-кредитні фінансові інститути, які акумулюють кошти індивідуальних інвесторів і використовують їх для інвестування або кредитування; це фінансові організації, що надають посередницькі послуги у процесі здійснення операцій з цінними паперами [35, с. 39]
А.Н. Азрилиян	Кредитно-финансовый институт, который аккумулирует денежные средства (населения, юридических лиц), мобилизует их на рынке ссудных капиталов в виде кредитов и вложений в различные ценные бумаги. К финансовым посредникам относятся все виды банков, страховые компании, пенсионные фонды, инвестиционные институты и др. [1, с. 776]
Л.М. Горбач, О.Б. Каун	Особи, які сприяють у налагодженні контактів та укладенні угод між власниками і користувачами фінансових ресурсів [9, с. 21]
Н.В. Прямухіна	Фінансові інститути (банки та небанківські інститути), інфраструктурні учасники (біржі, позабіржові системи, депозитарії), функції яких полягають в акумулюванні коштів фізичних та юридичних осіб та в подальшому їх наданні у розпорядження позичальників на комерційних основах [28, с. 52]

Джерело: складено автором на основі [1, 2, 5-10, 13, 15-19, 21, 22, 24, 26, 28, 30, 31, 35-37].

Щодо визначення «фінансовий посередник», яке надається науковцями, доречно відмітити, що кожне з них має певні особливості. Однак, більшість авторів розглядають фінансових посередників як проміжну ланку в русі капіталів між капіталодавцями

(кредиторами) і капіталоодержувачами (позичальниками), акцентуючи увагу на функції трансформації залучених (запозичених) грошових коштів та нівелюючи використання власних коштів при наданні фінансових послуг (табл. 2).

Таблиця 2

Джерела провадження діяльності фінансовими посередниками

Автор	Використання в діяльності коштів	
	Залучених	Власних і залучених
1	2	3
А.Д. Чернявський	+	
С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, М.І. Міщенко, С.В. Науменкова		+
Н.В. Ткаченко	+	
О.П. Орлюк, Л.К. Воронова, І.Б. Заверуха та ін.	+	
С.В. Мочерний	+	
А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк	+	
В.А. Конопліцький, Г.І. Філіна	+	
А.Т. Ковальчук	+	
У.Ф. Шарп, Г.Дж. Александер, В.Дж. Бейли	+	
З. Боди, Р. Мергтон	+	
Дж. К. Ван Хорн	+	
С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи	+	
В.В. Корнєєв	+	
В.В. Зимовець, С.П. Зубик	+	

1	2	3
І.С. Каракулова		+
О.Л. Дорош	+	
О.М. Гладчук	+	
О.П. Сідельник	+	
О.Є. Картамишева	+	
В.П. Унінець-Ходаківська, О.І. Костюкевич, О.А. Лятамбор	+	
А.Н. Азриліян	+	
Л.М. Горбач, О.Б. Каун	+	

Джерело: складено автором на основі [1, 2, 5-10, 13, 15-19, 21, 22, 24, 26, 28, 30, 31, 35-37].

Такий підхід обґрунтовується самим визначенням поняття посередника (табл. 3), яке, здебільшого, визначається як: особа (юридична або фізична), що

сприяє взаємовідносинам між продавцем (власником) і споживачем товарів, послуг, інших активів.

Таблиця 3

Визначення поняття «посередника»

Джерело	Визначення
В.С. Стельмах	Особа, фірма, установа, які займаються посередництвом – сприяють налагодженню контактів і здійсненню операцій між виробниками і споживачами, продавцями і покупцями товарів та послуг. У ролі посередників виступають агенти, брокери, дилери, маклери, комісіонери, комівояжери. Діють на товарних, фінансових ринках, біржах [32, с. 435]
С.В. Мочерний	Посередник – юридична або фізична особа, яка налагоджує зв'язки між виробниками і споживачами з метою прискорення й полегшення руху, обігу продукції, валюти, інформації [24, с. 6]
Г.В. Осовська, О.О. Юшкевич, Й.С. Завадський	Посередник (англ. <i>intermediary</i>) – 1) Особа, фірма. Організація, що перебуває між виробником та споживачем товарів та сприяє їх взаєминам. У юриспруденції до посередників відносять особу чи фірму, організацію, які допомагають продавцям та споживачам укладати та виконувати контракти. 2) Юридична або фізична особа, що знаходиться посередині між іншими контрагентами комерційного процесу і виконує функції їхнього зведення один із одним для обміну товарами, послугами й інформацією. У ролі контрагентів, як правило, виступають виробники товарів, оптові і роздрібні споживачі [27, с. 242]
В.С. Іфтемчук, В.А. Григорєв, М.І. Манілич, Г.Д. Шутак	Посередник – особа, фірма, організація, що перебуває між виробником та споживачем товарів та сприяє їх взаємовідносинам. У юриспруденції до посередників відносять особу чи фірму, організацію, які допомагають продавцям та споживачам укладати та виконувати контракти [3, с. 423]

Джерело: складено автором на основі [3, 24, 27, 32].

Отже, можна зробити висновок, що теорія фінансового посередництва обмежується питаннями взаємовідносин фінансових установ із зовнішніми контрагентами (кредиторами і позичальниками) щодо залучення та розміщення останніми грошових коштів без врахування використання ними власних коштів при наданні фінансових послуг.

Окрім того, поряд з поняттям «фінансовий посередник» у науковій літературі часто зустрічаються й інші пов'язані поняття: «фінансовий інститут» та «фінансова установа» (табл. 4). Доречно відмітити, що більшість дослідників в своїх працях використовують їх одночасно [1, 9, 16, 26, 31, 32, 35], хоча й існують науковці, які обмежуються використанням тільки одного поняття [2, 13, 18, 23, 24, 25, 29, 37] (табл. 5).

Виявлено, що найбільш розповсюдженим є підхід, де поняття «фінансовий інститут» та «фінансова установа» ототожнюються або змішуються [32, с. 543]. Окремі науковців визначають фінансові інститути як фінансові установи, які надають фінансові послуги своїм клієнтам [31, с. 221; 35, с. 13] або опосередковують рух коштів від індивідуальних інвесторів до їх кінцевих споживачів, відіграючи при цьому роль «принципалів», залучаючи та розмішуючи кошти від власного імені [26, с. 433]. Таке змішування обґрунтоване специфікою використання різних понять одного й того ж явища у законодавстві різних країн, а також варіативністю перекладу іншомовних слів.

Детермінація поняття «фінансового інституту» та «фінансової установи»

Джерело	Визначення «фінансовий інститут»	Визначення «фінансова установа»
1	2	3
В.С. Стельмах	Фінансово-кредитні інституції, установи – державні чи приватні організації, уповноважені здійснювати фінансові операції з кредитування, депонування вкладів, ведення розрахункових рахунків, купівлі та продажу валюти і цінних паперів, надання фінансових послуг тощо. Фінансово-кредитними інституціями загальноприйнято вважати банки. До фінансово-кредитних інституцій належать також фінансові компанії, інвестиційні фонди, ощадні каси, пенсійні фонди, взаємні фонди, страхові компанії, довірчі товариства, кредитні спілки, інші юридичні особи, які здійснюють одну чи більше операцій, котрі можуть виконуватись банками [32, с. 543]	Фінансова установа, організація – установа, організація, яка входить до складу фінансової системи країни, здійснює операції з фінансовими ресурсами чи регулює фінансові зв'язки та відносини (банки, фінансові фонди, страхові компанії державні фінансові установи тощо) [32, с. 534]
Н.В. Ткаченко	Фінансові інституції – органи або установи, які, діючи в полі міжнародного права і/або національного законодавства, надають фінансові послуги своїм клієнтам або членам. Свою діяльність вони здійснюють як посередники на ринках капіталів і зобов'язань. До фінансових інституцій належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові та факторингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг [31, с. 221]	Фінансово-кредитні установи – юридичні особи, уповноважені здійснювати фінансові операції з кредитування, депонування вкладів, ведення поточних рахунків, купівлі і продажу валюти й цінних паперів, надання інших фінансових послуг. Основними фінансово-кредитними установами є банки, але до їх числа входять і фінансові компанії, інвестиційні фонди, взаємні фонди, страхові компанії [31, с. 487]
О.П. Орлюк, Л.К. Воронова, І.Б. Заверуха	Фінансові інститути – фінансові установи, що опосередковують рух коштів від індивідуальних інвесторів до їх кінцевих споживачів, відіграючи при цьому роль принципалів, тобто залучаючи та розміщуючи кошти від власного імені. Під фінансовими інститутами розуміють також усі установи (та в установлених законодавством випадках фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності), що здійснюють операції на фінансовому ринку [26, с. 433]	Фінансова установа (англ. <i>Financial institution</i>) – у широкому розумінні установа, організація, що займається рухом, інвестуванням або кредитуванням грошових коштів, діяльністю з фінансовими інструментами або наданням фінансових послуг [26, с. 423]
В.П. Унінець-Ходаківська, О.І. Костюкевич, О.А. Лятамбор	Фінансові інститути - юридичні особи, які згідно з ліцензіями і відповідними дозволами держави здійснюють фінансові послуги [35, с. 13]	Фінансова установа – юридична особа, яка згідно з законом надає одну чи декілька фінансових послуг та внесена до відповідного реєстру у порядку, встановленому законом [35, с. 13]
Л.М. Горбач, О.Б. Каун	Фінансові інститути – фінансові установи, які збирають кошти окремих осіб чи державних органів та інвестують їх або дають у позику [9, с. 21]	Фінансові установи – юридичні особи, які надають одну чи декілька фінансових послуг та які внесені до відповідного державного реєстру у визначеному законодавством порядку [9, с. 21]
А.Н. Азрилиян	Институты финансовые – учреждения, осуществляющие операции с финансовыми ресурсами и их титулами [1, с. 340]	Учреждение финансовое – крупная организация, занимающаяся инвестициями в ценные бумаги, например, банк, страховая компания, взаимный фонд, пенсионный фонд [1, с. 1241]

1	2	3
І.С. Каракулова	Фінансові інститути – це сукупність фінансових посередників, які функціонують з метою надання фінансових послуг відповідно до ліцензійних вимог, а також норм фінансового права та локальних нормативних актів, що регулюють економічні відносини на ринку фінансових послуг [16, с. 28]	Фінансова установа – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг та внесена до відповідного реєстру у порядку, встановленому законом [16, с. 28]
У.Ф. Шарп, Г.Дж. Александер, В.Дж. Бейли	Финансовые институты представляют собой организации, выпускающие финансовые обязательства (т.е. требования к себе) и продающие их в качестве активов за деньги [37, с. 9]	-
С.В. Мочерний	Фінансово-кредитні інститути – державні та приватні, комерційні організації, уповноважені здійснювати фінансові операції з кредитування, депонування вкладів, вести розрахункові рахунки, купувати і продавати валюту, цінні папери, надавати фінансові послуги та ін.. Фінансово-кредитними інститутами є: банки, а також фінансові компанії, інвестиційні фонди, ощадні каси, пенсійні фонди, страхові компанії [24, с. 824]	-
А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк	Інститут фінансовий – юридична особа, яка згідно з ліцензією та відповідними дозволами держави здійснює фінансові послуги. До них належать банки, біржі (фондові та валютні), довірчі товариства, зберігачі, інвестиційні компанії і фонди, інноваційні установи, кредитно-гарантійні установи, кредитні спілки, лізингові компанії, пенсійні фонди, торгівці цінними паперами тощо [13, с. 183]	-
І.О. Мітюков, В.Т. Александров, О.І. Ворона, С.М. Недбаєва	Фінансові інститути – юридичні особи, які згідно з ліцензіями і відповідними дозволами держави здійснюють фінансові послуги. До фінансових інститутів належать: банки, біржі (фондові та валютні), довірчі товариства, зберігачі, інвестиційні компанії і фонди, інноваційні установи, кредитно-гарантійні установи, кредитні спілки, лізингові компанії, пенсійні фонди, торгівці цінні папери [23, с. 32]	-
Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева	Финансово-кредитные институты – государственные и частные, коммерческие организации, уполномоченные осуществляют финансовые операций по кредитованию, депонированию вкладов, ведению расчетных счетов, купле и продаже валюты и ценных бумаг, оказанию финансовых услуг и др. Основными финансово-кредитными институтами являются банки, но в их число входят и финансовые компании, инвестиционные фонды, сберегательные кассы, пенсионные фонды, взаимные фонды, страховые компании [29].	

1	2	3
С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, М.І. Міщенко, С.В. Науменкова	-	Фінансові послуги надають фінансові установи. До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди та інші юридичні особи, винятковим видом діяльності яких є надання фінансових послуг. Фінансова установа може бути створена у будь-якій організаційно-правовій формі, передбаченій законодавством України [2, с. 455]
А.Т. Ковальчук	-	Фінансова установа – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг та яка внесена до відповідного реєстру у порядку, встановленому законом. До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг [18, с. 263]
С.В. Науменкова, С.В. Міщенко	-	Фінансова установа – це юридична особа, яка надає одну чи декілька фінансових послуг та яка внесена до відповідного реєстру в порядку, передбаченому законодавством України [25, с. 31]

Джерело: складено автором на основі [1, 2, 9, 13, 16, 18, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 32, 37].

Таблиця 5

Використання понять «фінансовий інститут» та «фінансова установа»

Автор	Використання поняття	
	фінансовий інститут	фінансова установа
В.С. Стельмах та ін.	+	+
Н.В. Ткаченко	+	+
О.П. Орлюк, Л.К. Воронова, І.Б. Заверуха [та ін.]	+	+
В.П. Унінець-Ходаківська, О.І. Костюкевич, О.А. Лятамбор	+	+
Л.М. Горбач, О.Б. Каун	+	+
А.Н. Азрилян	+	+
І.С. Каракулова	+	+
У.Ф. Шарп, Г.Дж. Александер, В.Дж. Бейли	+	
С.В. Мочерний та ін.	+	
А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк	+	
І.О. Мітюков, В.Т. Александров, О.І. Ворона, С.М. Недбаєва	+	
Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева	+	
С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, М.І. Міщенко, С.В. Науменкова		+
А.Т. Ковальчук		+
С.В. Науменкова, С.В. Міщенко		+

Джерело: складено автором на основі [1, 2, 9, 13, 16, 18, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 32, 37].

Англомовне поняття «financial institution» перекладається як фінансова установа, фінансова організація [11, с. 517-518; 12, с. 228], а в іншомовних фінансових словниках фінансового спрямування трактується подібно до вищенаведених визначень понять «фінансовий посередник» та «фінансовий

інститут», де акцентовано увагу на посередницькій діяльності фінансових установ і забезпеченні руху коштів від кредиторів до позичальників шляхом розміщення їх в фінансових активах або шляхом надання позик [39] (табл. 6).

Таблиця 6

Поняття «financial institution» в іншомовних словниках

Визначення	Переклад (авторський)
An enterprise such as a bank whose primary business and function is to collect money from the public and invest it in financial assets such as stocks and bonds, loans and mortgages, leases, and insurance policies	Підприємства, такі як банк, основною діяльністю і функцією яких є збір грошей від населення і інвестування їх у фінансові активи, такі як акції та облигації, кредити і іпотечні кредити, лізинг, і страхові поліси
An organization, which may be either for-profit or non-profit, that takes money from clients and places it in any of a variety of investment vehicles for the benefit of both the client and the organization. Common examples of financial institutions are retail banks, which take deposits into safekeeping and use them to make loans to other customers, and insurance companies, which do not take deposits, but provide guarantees of payment if a certain situation occurs in exchange for a premium.	Організація, яка може бути як прибутковою так і неприбутковою, що бере гроші від клієнтів і розміщує їх в будь-які інвестиційні інструменти в інтересах як клієнта, так і організації. Прикладами фінансових установ є комерційні банки, які приймають депозити на відповідальне зберігання і використовують їх для надання кредитів іншим клієнтам, і страхові компанії, які не приймають депозити, але надають гарантії оплати, якщо певна ситуація виникає в обмін на премію
Any institution that collects money and puts it into assets such as stocks, bonds, bank deposits, or loans	Будь-яка установа, яка збирає гроші і розміщує їх в активах, таких як акції, облигації, банківські депозити або кредити
An institution that acts primarily as a financial intermediary in channeling funds from lenders to borrowers (e.g. commercial banks, building societies), or from savers to investors (e.g. pension funds, insurance companies)	Установа, яка діє здебільшого як фінансовий посередник в руху коштів від кредиторів до позичальників (наприклад, комерційні банків, будівельні товариства), або від вкладників для інвесторів (наприклад, пенсійні фонди, страхові компанії)
An organization that obtains money from deposits and earns money from loans	Організація, яка отримує гроші від депозитів і заробляє гроші за рахунок кредитів

Джерело: систематизовано автором на основі [39].

Доречно відмітити, що в англійській мові окрім терміна «institution» використовується й термін «institute», який має відмінне значення. Якщо «institution» означає організація, установа [33, с. 206], тобто, яесь юридичне утворення, то термін «institute» використовується при описі навчального та/або дослідного закладу, суспільного об'єднання (наприклад, Institute of Chartered Accountants in Scotland – Інститут привілейованих бухгалтерів Шотландії) [33, с. 206], а також встановлених принципів, законів, звичаїв [43]. І термін «financial institute» використовується тільки при характеристиці загальних принципів та норм права діяльності фінансових установ (financial institution).

Схожий підхід викладено Л.М. Горбачем та О.Б. Кауном в підручнику «Ринок фінансових послуг», де «фінансовий інститут» розглядається як правила, норми фінансового права [9, с. 21], а також частково підтримано І.С. Каракуловою, яка також звертає увагу на норми фінансового права та локальні нормативні акти, що регулюють економічні відносини на ринку фінансових послуг [16, с. 28]. В даному аспекті досить вдалим є зауваження

І. Бернара та Ж-К. Коллі, що інститути складаються «з сукупності писаних чи неписаних законодавчих норм та вимог, які виконують суб'єкти господарювання ..., і з сукупності органів, установ, соціологічних або адміністративних груп, що сприяють формуванню відповідного середовища» [4].

Немає єдиного підходу і при визначенні поняття «фінансова установа», хоча більшість науковців акцентують увагу на юридичному статусі організацій та їх можливості надавати фінансові послуги [9, с. 21; 16, с. 28; 18, с. 263; 25, с. 31; 35, с. 13]. Більш повне визначення надається в Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», відповідно до якого фінансова установа – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку [14]. Враховуючи вищезазначене, взаємозв'язок фінансової установи і фінансових інститутів зображено на рис. 1.

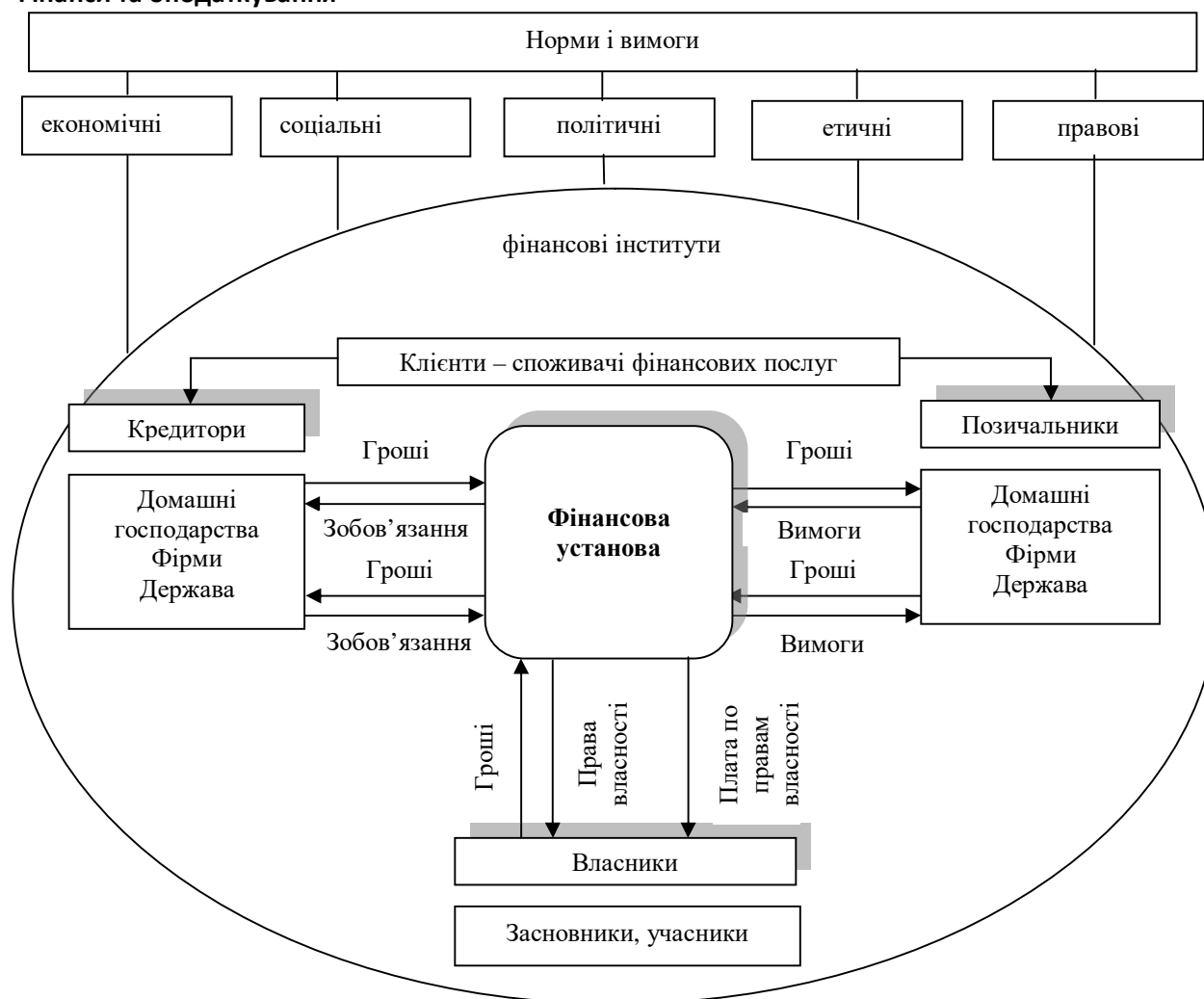

Рис. 1. Взаємозв'язок фінансових установ і фінансових інститутів

Джерело: розроблено автором.

Висновки. За результатами проведеного дослідження виявлено, що в економічній літературі та наукових працях поняття «фінансовий посередник», «фінансовий інститут» і «фінансова установа» найчастіше ототожнюються. Враховуючи окреслені межі теорії фінансового посередництва доречно відзначити, що для фінансових установ посередництво є суттєвим, але не виключним напрямком діяльності, тому для наукових досліджень *фінансові установи* повинні розглядатись як юридичні особи, які надають одну чи декілька фінансових послуг, спрямованих на трансформацію власних і залучених коштів, як в інтересах клієнтів, так і у власних інтересах. Здійснений аналіз термінології дозволив визначити фінансові інститути – як сукупність економічних, соціальних, політичних, етичних, правових норм і вимог, які визначають діяльність фінансових установ.

Чітке визначення дефініцій «фінансовий інститут» і «фінансова установа» у вітчизняному науковому товаристві забезпечить узгодження подальших напрямків розвитку теорії фінансового посередництва, а також дозволить вдосконалити

нормативні акти в напрямку уніфікації термінології і формування вимог до фінансових установ.

4 Список використаних джерел

1. *Азрилиян, А. Н.* Большой экономический словарь [Текст] / Под ред. А. Н. Азрилияна. – 6-е изд. доп. – М. : Институт новой экономики, 2004. – 1376 с.
2. *Арбузов, С. Г.* Банківська енциклопедія [Текст] / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, М. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с. (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
3. *Башнянина, Г. І.* Навчальний економічний словник-довідник (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність): Терміни, поняття, персоналії [Текст] / Укладачі: В. С. Іфтемчук, В. А. Григорєв, М. І. Манілич, Г. Д. Шутак / За наук. ред. Г. І. Башнянина і В. С. Іфтемчук. – 2-ге видання, виправлене і доповнене. – Львів : «Магнолія 2006», 2007. – 688 с.

4. *Бернар, И.* Толковый экономический и финансовый словарь. Французская, русская, английская, немецкая, испанская терминология : В 2-х тт. – Т. I [Текст] / И. Бернар, Ж-К. Колли ; Пер. с фр. – М. : Междунар. отношения, 1994. – 784 с.
5. *Боди, З.* Финансы : Пер. с англ. [Текст] / З. Боди, Р. Мертон. – М. : Изд. дом «Вильямс», 2007. – 592 с.
6. *Ван Хорн, Дж К.* Основы управления финансами [Текст] / Дж К. Ван Хорн ; Пер. с англ. / Гл. ред. серии Я. В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 800 с.
7. *Вулфел, Ч. Дж.* Энциклопедия банковского дела и финансов [Текст] / Ч. Дж. Вулфел ; [пер. с англ.]. – Самара : Корпорация «Федоров», 2000. – 1583 с.
8. *Гладчук, О. М.* Небанківські фінансові інститути на фінансовому ринку України [Текст] / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / О. М. Гладчук ; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Київ, 2009. – 216 с.
9. *Горбач, Л. М.* Ринок фінансових послуг : Навч. посібник [Текст] / Л. М. Горбач, О. Б. Каун. – К. : Кондор, 2006. – 436 с.
10. *Дорош, О. Л.* Небанківські фінансові інститути в економічній системі України [Текст] / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.01.01 – економічна теорія / О. Л. Дорош ; Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2003. – 192 с.
11. *Єрмоленко, С. Я.* Українсько-англійський словник : Економіка Фінанси Банки Інвестиції Кредити: Понад 12500 термінів [Текст] / Уклад. : С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко. – К. : Школа, 2003. – 568 с.
12. *Жданова, И. Ф.* Англо-русский словарь по экономике и праву. Ок. 40000 терминов [Текст] / И. Ф. Жданова. – М. : РУССО, 2004. – 624 с.
13. *Загородній, А. Г.* Банківська справа : термінологічний словник [Текст] / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 508 с.
14. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 266-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
15. *Зимовець, В. В.* Фінансове посередництво : Навч. посіб. [Текст] / В. В. Зимовець, С. П. Зубик. – К. : КНЕУ, 2004. – 288 с.
16. *Каракулова, І. С.* Небанківські фінансові інститути на ринку фінансових послуг України [Текст] / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / І. С. Каракулова ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2008. – 235 с.
17. *Картамишева, О. Є.* Адміністративно-правове регулювання діяльності небанківських фінансових установ в Україні [Текст] / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / О. Є. Картамишева ; Національний університет державної податкової служби України. – Ірпінь, 2012. – 189 с.
18. *Ковальчук, А. Т.* Фінансовий словник [Текст] / А. Т. Ковальчук. – К. : Знання, 2005. – 287 с.
19. *Коноплицький, В. А.* Економічний словник : Тлумачно-термінологічний [Текст] / В. А. Коноплицький, Г. І. Філіна. – К. : КНТ, 2007. – 580 с.
20. *Корнєєв, В. В.* Фінансові посередники: інституційна роль та інструментарій [Текст] / В. В. Корнєєв // Фінанси України. – 2000. – № 2. – С. 37-45.
21. *Корнєєв, В. В.* Фінансові посередники як інститути розвитку [Текст] : Монографія / В. В. Корнєєв. – К. : Основа, 2007. – 192 с.
22. *Куроченко, О. В.* Економіка : від А до Я : Понятійно-термінологічний словник [Текст] / О. В. Куроченко, М. А. Копнов, В. П. Сладкевич та ін. – К. : ДП Видавничий дім «Персонал», 2008. – 368 с.
23. *Мітюков, І. О.* Фінансові послуги України: Енциклопедичний довідник. [У 6 т.]. Т. 1. [Текст] / І. О. Мітюков, В. Т. Александров, О. І. Ворона, С. М. Недбаєва. – Київ : Укрбланковидав, 2001. – 762 с.
24. *Мочерний, С. В.* Економічна енциклопедія : У трьох томах. Т. 3 [Текст] / Редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
25. *Науменкова, С. В.* Ринок фінансових послуг : навч. посіб. [Текст] / С. В. Науменкова, С. В. Міщенко. – К. : Знання, 2010. – 532 с.
26. *Орлюк, О. П.* Фінансова енциклопедія [Текст] / О. П. Орлюк, Л. К. Воронова, І. Б. Заверуха [та ін.] ; за заг. ред. О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.
27. *Осовська, Г. В.* Економічний словник [Текст] / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. – К. : Кондор, 2007. – 358 с.
28. *Прямухіна, Н. В.* Ринок фінансових послуг [Текст] : Навч. посіб. / Н. В. Прямухіна. – К. : Кондор-Видавництво, 2013. – 304 с.
29. *Райзберг, Б. А.* Современный экономический словарь [Текст] / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – 2-е изд., испр. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 479 с.
30. *Сідельник, О. П.* Конкуреноспроможність небанківських фінансових установ [Текст] / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / О. П. Сідельник ; Університет банківської справи НБУ (м. Київ). – Київ, 2010. – 180 с.
31. *Смовженко, Т. С.* Енциклопедія для банкіра: у 2 т. – Том 2 (практична термінологія) [Текст] / ред. кол. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра екон. наук, проф. Р. А. Слав'юка. – К. : УБС НБУ, 2013. – 547 с.

32. *Стельмах, В. С.* Енциклопедія банківської справи України [Текст] / Редкол. : В. С. Стельмах (голова) та ін. – К. : Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с.

33. *Терехов, Д. Ю.* Англо-русский словарь по бухгалтерскому учету, аудиту и финансам [Текст] / сост. Д. Ю. Терехов. – М. : Аскери, 1994. – 512 с.

34. *Терещенко, О. О.* Неінституційна теорія фінансування. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст] : Навч. посібник / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.

35. *Унінець-Ходаківська, В. П.* Ринок фінансових послуг : теорія і практика. Вид. 2-ге, доп. і перероб [Текст] : Навчальний посібник / В. П. Унінець-Ходаківська, О. І. Костюкевич, О. А. Лятамбор. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.

36. *Фишер, С.* Экономика [Текст] / Пер. с англ. ; С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи. – М. : Дело ЛТД, 1995. – 864 с.

37. *Шарп, У. Ф.* Инвестиции [Текст] / У. Ф. Шарп, Г. Дж. Александер, В. Дж. Бейли. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 1025 с.

38. Alternative Banking and Recovery from Crisis, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.progressiveeconomy.eu/sites/default/files/papers/Kurt%20Von%20Mettenheim%20Alternative%20Banking%20and%20Recovery%20from%20Crisis.pdf>

39. Financial institution [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/financial institution](http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/financial%20institution)

40. *Galetovic, Alexander* Finance and Growth : A Synthesis and Interpretation of Evidence, International Finance Discussion Papers / A. Galetovic. – W DC. : 1994. – 477 p.

41. *Kurt, Mettenheim & Olivier, Butzbach* Alternative Banking : Competitive Advantage and Social Inclusion, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.academia.edu/3828269/Alternative_Banking_Compertitive_Advantage_and_Social_Inclusion?auto=download

42. *Levine, Ross* Financial Development and Economic growth : Views and Agenda / R. Levine // Journal of economic Literature. – 1997. – June. – vol XXXV. – pp. 688-726.

43. Random House Kernerman Webster's College Dictionary. 2010. 2010 K Dictionaries Ltd. Copyright 2005, 1997, 1991 by Random House, Inc. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.thefreedictionary.com/institute>

4 References

1. Azriliyan, A. N. (2004). *Bolshoy ekonomicheskii slovar [The Big Economic Dictionary]* (6th edition by A. N. Azriliyan). Moskva: Institut novoy ekonomiki.

2. Arbuzov, S. H., Kolobov, Yu. V., Mishchenko, M. I., Naumenkova, S. V. (2011). *Bankivska entsyklopediia [Banking encyclopedia]*. Kyiv: Znannia.

3. Iftemchuk, V. S., Hryhoriev, V. A., Manilych, M. I., Shutak, H. D. (2007). *Navchalnyi ekonomichni slovnyk-dovidnyk (politekonomiia. Mikroekonomika, makroekonomika, ekonomichni analiz, ekonomika pidpriemstva, menedzhment, marketynh, finansy, banky,*

investytsii, birzhova diialnist): Terminy, poniattia personalii [Dictionary of Economics Training Directory (political economy, microeconomics, macroeconomics, economic analysis, business economics, management, marketing, finance, banks, investments, exchange activities): terms, concepts, personalities] (2nd edition by H. I. Bashnianyna & V. S. Iftemchuk). Lviv: Mahnoliia 2006.

4. Bernar, I. & Kolli, Zh-K. (1994). *Tolkovyyi ekonomicheskii i finansovyyi slovar. Frantsuzskaya, russkaya, angliyskaya, nemetskaya, ispanskaya terminologiya [Explanatory economic and financial dictionary. French, Russian, English, German, Spanish terminology]* In 2 volumes, Vol. I. Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya.

5. Bodi, Z. & Merton, R. (2007). *Finansy [Finances]* (Trans. from the English). Moskva: Izdatelskyi dom «Vilyams», 2007.

6. Van Horn, Dzh. K. (2005). *Osnovy upravleniya finansami [Fundamentals of Financial Management]* (Trans. from the English. Ed. by Ya. V. Sokolov). Moskva: Finansy i statistika.

7. Vulfel, Ch. Dzh. (2000). *Entsiklopediya bankovskogo dela i finansov [Encyclopedia of Banking and Finance]* (Trans. from the English). Samara: Korporatsiya «Fedorov».

8. Hladchuk, O. M. (2009). *Nebankivski finansovi instytuty na finansovomu rynku Ukrainy [Non-bank financial institutions in the financial market of Ukraine]* (Candidate dissertation). Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yurii Fedkovycha.

9. Horbach, L. M. & Kaun, O. B. (2006). *Rynok finansovykh posluh [Financial services market]*. Kyiv: Kondor.

10. Dorosh, O. L. (2003). *Nebankivski finansovi instytuty v ekonomichnii systemi Ukrainy [Non-bank financial institutions in the economic system of Ukraine]* (Candidate dissertation). Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka.

11. Yermolenko, S. Ia. & Yermolenko, V. I. (2003). *Ukrainsko-anhliiskyi slovnyk: Ekonomika Finansy Banky Investytsii Kredyty: Ponad 12500 terminiv [Ukrainian-English Dictionary: Economy, Finance, Banks, Investments, Loans. Over 12,500 terms]*. Kyiv: Shkola.

12. Zhdanova, I. F. (2004). *Anglo-russkiy slovar po ekonomike i pravu. Ok. 40000 terminov [English-Russian dictionary on economics and law. About 40,000 terms]*. Moskva: RUSSO.

13. Zahorodnii, A. H. & Vozniuk, H. L. (2010). *Bankivska sprava: terminolohichni slovnyk [Banking: terminology]*. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki.

14. Verhovna Rada Ukrainy. (2001). *Zakon Ukrainy «Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh» [The Law of Ukraine «About Financial Services and State Regulation of Financial Markets»]*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

15. Zymovets, V. V. & Zubyk, S. P. (2004). *Finansove poserednytstvo [Financial intermediation]*. Kyiv: KNEU.

16. Karakulova, I. S. (2008). *Nebankivski finansovi instituty na rynku finansovykh posluh Ukrainy [Non-bank financial institutions in the financial services market Ukraine]* (Candidate dissertation). Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka.
17. Kartamysheva, O. Ye. (2012). *Administrativno-pravove rehuliuвання діяльності nebankivskykh finansovykh ustanov v Ukraini [Administrative and legal regulation of non-bank financial institutions in Ukraine]* (Candidate dissertation). Irpin: Natsionalnyi universytet derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy.
18. Kovalchuk, A. T. (2005). *Finansovyi slovnyk [Financial Dictionary]*. Kyiv: Znannia.
19. Konoplytskiy, V. A. & Filina, H. I. (2007). *Ekonomichniy slovnyk: Tlumachno-terminolohichniy [Economic dictionary: glossary and terminology]*. Kyiv: KNT.
20. Kornieiev, V. V. (2000). Finansovi poserednyky: instytutsiina rol ta instrumentarii [Financial intermediaries: institutional roles and tools]. *Finansy Ukrainy*, No. 2, 37-45.
21. Kornieiev, V. V. (2007). *Finansovi poserednyky yak instituty rozvytku [Financial intermediaries as development institutions]*. Kyiv: Osnova.
22. Kurochenko, O. V., Kopnov, M. A., Sladkevych, V. P. and others. (2008). *Ekonomika: vid A do Ya: Poniatino-terminolohichniy slovnyk [Economy: A to Z: concepts and terminology]*. Kyiv: DP Vydavnychiy dim «Personal».
23. Mitiukov, I. O., Aleksandrov, V. T., Vorona, O. I., Nedbaieva, S. M. (2001). *Finansovi posluhy Ukrainy: Entsyklopedychnyi dovidnyk [Ukraine Financial services: Encyclopedic Reference]* (In 6 volumes, Vol. I). Kyiv: Ukrblankovydav.
24. Mochernyi, S. V. (2002). *Ekonomichna entsyklopediia [Economic encyclopedia]* (In 3 volumes, Vol. 3. Ed. by S. V. Mochernyi). Kyiv: Vydavnychiy tsentr «Akademiia».
25. Naumenkova, S. V. & Mishchenko, S. V. (2010). *Rynok finansovykh posluh [Financial services market]*. Kyiv: Znannia.
26. Orliuk, O. P., Voronova, L. K., Zaverukha, I. B. and others. (2008). *Finansova entsyklopediia [Financial encyclopedia]* (ed. by O. P. Orliuk). Kyiv: Yurinkom Inter.
27. Osovska, H. V., Yushkevych, O. O., Zavadskiy, Y. S. (2007). *Ekonomichniy slovnyk [Economic Dictionary]*. Kyiv: Kondor.
28. Priamukhina, N. V. (2013). *Rynok finansovykh posluh [Market of financial services]*. Kyiv: Kondor-Vydavnytstvo.
29. Rayzberg, B. A., Lozovskiy, L. Sh., Starodubtseva, E. B. (1999). *Sovremennyiy ekonomicheskyy slovar [Modern Economic Dictionary]* (2nd edition). Moskva: INFRA-M.
30. Sidelnik, O. P. (2010). *Konkurentospromozhnist nebankivskykh finansovykh ustanov [The competitiveness of non-bank financial institutions]* (Candidate dissertation). Kyiv: Universytet bankivskoi spravy NBU.
31. Smovzhenko, T. S. (2013). *Entsyklopediia dlia bankira [Encyclopedia for the banker]*. In 2 volumes, Vol. II (ed. by T. S. Smovzhenko & R. A. Slaviuk). Kyiv: UBS NBU.
32. Stelmakh, V. S. and others. (2001). *Entsyklopediia bankivskoi spravy Ukrainy [Encyclopedia of Banking in Ukraine]*. Kyiv: Molod, In Yure.
33. Terehov, D. Yu. (1994). *Anglo-russkiy slovar po buhgalterskomu uchetu, auditu i finansam [English-Russian Dictionary of Accounting, Audit and Finance]*. Moskva: Askeri.
34. Tereshchenko, O. O. (2003). *Neoinstytutsiina teoriia finansuvannya. Finansova diialnist subiektiv hospodariuvannya [Neo-institutional theory of finance. Financial activities of business entities]*. Kyiv: KNEU.
35. Unynets-Khodakivska, V. P., Kostiukevych, O. I., Liatambor, O. A. (2009). *Rynok finansovykh posluh: teoriia i praktyka [Market of financial services: Theory and Practice]* (2nd edition). Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
36. Fisher, S., Dornbush, R., Shmalenzi, R. (1995). *Ekonomika [Economy]* (Trans. from the English). Moskva: Delo LTD.
37. Sharp, U. F., Aleksander, G. Dzh., Beyli, V Dzh. (1997). *Investitsii [Investments]*. Moskva: INFRA-M.
38. Mettenheim, K. & Butzbach, O. (5-7 March, 2014). *Alternative Banking and Recovery from Crisis*. Retrieved from <http://www.progressiveeconomy.eu/sites/default/files/papers/Kurt%20Von%20Mettenheim%20Alternative%20Banking%20and%20Recovery%20from%20Crisis.pdf>
39. Financial institution. (n.d.). Retrieved from [http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/financial institution](http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/financial+institution)
40. Galetovic, A. (1994). *Finance and Growth: A Synthesis and Interpretation of Evidence*. International Finance Discussion Papers – W DC.
41. Mettenheim, K. & Butzbach, O. (2011). *Alternative Banking: Competitive Advantage and Social Inclusion*. Retrieved from https://www.academia.edu/3828269/Alternative_Banking_Competitive_Advantage_and_Social_Inclusion?auto=do+wnload
42. Levine, Ross L. (1997). Financial Development and Economic growth: Views and Agenda. *Journal of economic Literature*, June, vol. XXXV, 688-726.
43. *Random House Kernerman Webster's College Dictionary*. (2010). K Dictionaries Ltd. Copyright 2005, 1997, 1991 by Random House, Inc.